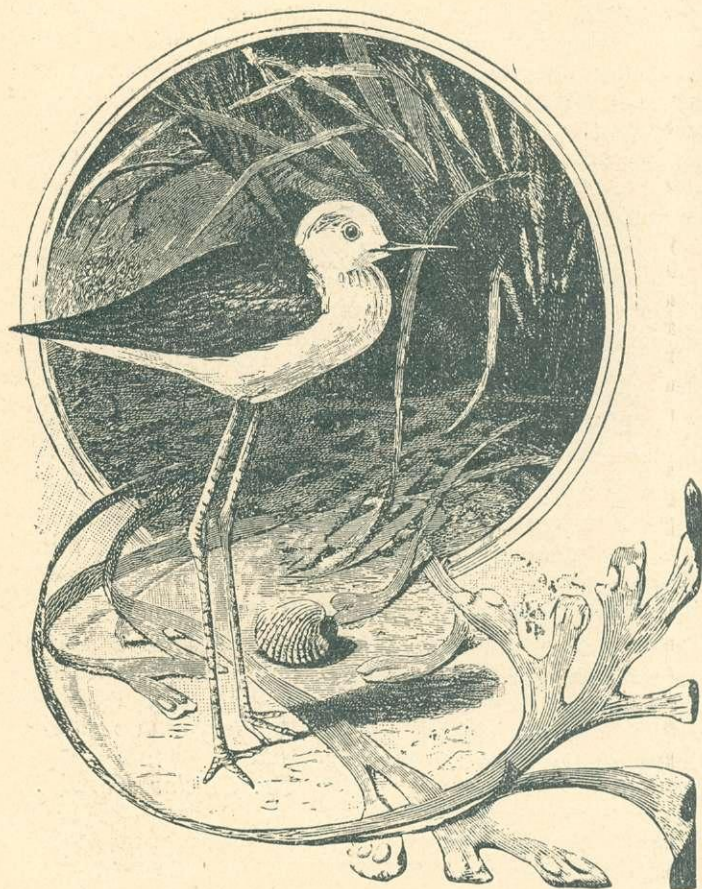

KÓCSAGCANYÁN.

(A titeli lápokon.)

(Folytatása és vége.)

Szemlélődésemből vadászom figyelmeztető halk »tíró balra« szózata vert fel, mely oly hirtelen jött, hogy szinte megdöbbenett; de az öröm döbbenete volt ez...

Ugyanis a jelzett irányba tekintve, három óriási fehér szeplő tűnt fel az egek kékséges nefelejtsén: három gyönyörű nagy kócsag! Alig lebbentve szárnyaikat, közeledtek a Tisza deltája felől a verőfényes magasban — ingva, ringva az átlátszó éther fénytengerében, a léghabok csillogó hullámai közt — lengén, bájosan, mintha valami tündéri kéz leejtett csipkekendőjét lengetné a pajzán fuvalom, avagy fehér fátvolfoszlányok úsznák meg a fényes végtelenséget.

Távcsővetem le nem véve szememről, szigorú figyelemmel kísértem a tovalengő csodaszép szárnyasok kicsi csoportját, míg bele nem olvadtak a távol szintvesztő káprázatába, mint kialvó meteorok a rezgő csillagtény sejtelmes homályába ahogy elmerülnek.

Utjok messze-messze elvezetett. Isten tudja hol létezhetett az a titkos hely a lápok rengetegében, ahol talalkáikat adni szokták egymásnak, ahol az idili együttlét kellemességeit élvezni szokták a tollaikat féltő királyi madarak.

Am ismét felhangzott a »tíró« ... Újabb közeledők tüntek fel: kettő, majd három-négy is egyszerre s csodálatos következetességgel ugyanazon légi kócsagországon követték már elhaladt társaikat. Valjon hová?!

Ez azonban sokkal kevésbé érdekelt, mint a »honnét?« kérdése. Ennek a végére járni, ezt a titkot felderíteni képezte most vágyaim legfőbbikét.

Érkezésünk irányával körülbelül már tisztában lettem volna, csak a fő rébusz megfejtése, vagyis a kócsagtanya kikutatásána a munkája állt még előttem. Nem kis feladat az eddigi bizonytalanságok és kudarcok után!

Még egy kevés ideig szemlélgettük, olvastunk a

neki bátorodnak, rája másznak s folytatódik tovább a munka...

Áh! van élet még, szép is, csak ott abban keressük a szépet, a hol valójában föltalálható!

Kimegyek az erdőszélre. Éppen most bukkan alá a nap a nyugati láthatár alján. A rózsás pír oly szelíden ömlik szét a halványuló égen, mintha csak vigasztalni volna hivatta az embert, mintha kiengesztelni akarná az étellel. Az erdőben növekszik a homály, a kísérteties csönd meghatóbb lesz. Néma megilletődéssel barangolok ide s tova. Kiengesztelőde hagyom el kedvelt helyemet...

Szeretlek nyári díszbe öltözött, étlettől dúzzadó erdő, szeretlek!

* * *

»Hull a fának a levele!« Sőhajt a szél a sárguló lombok közt, érleli az enyészetre a levélkéket. Itt az ősz! Micsoda színpompá van itt az erdőben?! Ha szép voltál szerelmem tárgya, a nyáron, most még szebb vagy; ha megható volt akkor magányod, most még meghatóbb; ha akkor öröme hangoltad a szívet, most édes ábrándba ringatod.

Járok-kelek a zörgő avaron s mintha lelke volna, úgy sőhajt lábaim alatt! Eszembe jut az ember földi élete. Olyan az is, mint e hulló levél. Egy ideig él, virul s úgy látszik, mintha örökké élne; de megjő a halál fuvalma s megérleli szomorú enyészetre. Mennyi ábránd, mennyi álmokép, tervezgetés szállt füstbe már, melyet az

ifjú képzelet hímprórával díszítettem föl! S most, hogy S most, hogy látom e levélesőt, eszembe jut az is »és kiábrándulva nézek a jövőmbé... Felmerül lelkemben a kérdés, ha várjak-e valamit a távol jövőmtől? S az enyészet e látása megtör minden rózsás reményt. Nem, nem várok a jövőtől semmit, legalább nem csalódom, legalább nem fog fájni a szív, ha busongva kellend végig tekintenie a remények romhalmazán.

Megrázok egy fát, csak úgy dül róla a sok fonnyadt levél. Tegnap még éltek, ma megcsípte őket a dér sorvasztó hidege s most egy sőhaj lehelete is elég, hogy ehulljanak a zörgő avarra a többi korhadó falevél közé. Akár csak a mi földi boldogságunk szimboluma volna!

Egy perczzel előbb még boldogok vagyunk, de jó egy váratlan hír, megtörténik valami baleset s boldogságunk tavaróppen. Volt — nincs. Igaza van a költőnek:

„Igy jár minden az ég alatt!
Forgó viszontagság járma alatt nyögünk,
Tündér szerencsénk kénye hányvet,
Játszva emel s mosolyogva ver le!“

De hiszen boldogok mindig nem is lehetünk. Örömeinknek keservekkel kell váltakozniok, mert különben örömeink megszűnnének örömök lenni s inkább terhünkre volnának, mint üdíténének. Nem olyan az ember, ki hosszan tudna egy valami mellett maradni, melyben örömét leli, — véres verejtékkal tud ugyan törni apró vágyai után, de ha elérte őket, játékszer gyanánt dobálja el magától:

tó felett magasan elhúzó s mind egyirányba tartó kócsagokat, — azután pedig vadászom is, én is külön-külön egy-egy kis lélekvesztőbe helyezkedve, nekivágtunk a »se vége, se hossza« vízország madaras tájainak. Czélom az volt, hogy a kócsagok útját elállva, illetőleg közel a Tisza deltájához állást foglalva, kikémléljem a visszatérő kócsagok jól elrejtett faluját.

A nap már meglehetősen felkapaszkodott az ég magasára, midőn tolórudjainkkal, majd pedig evezőinkkel dolgozni kezdtünk.

Meleg volt a párás levegő, tűzött le ránk a nap mirriád sugára, hogy szinte ránk olvadt aranya . . . Mintha élvsóvár vízi nimfák szétbomlott hajzatának aranselyme borúlt volna ránk beczézetőn, égető, forró szerellemmel s hévséges, szerelemittas leheletük érte volna arcunkat. — A beláthatatlan óriásító rónavizei, ezüst mezők-ként terítették szét káprázató tükrüket — nyugodtan, fenségesen, csak ha olykor-olykor a suhanó szellő meg-érinté pajkos szárnyaival az olvtag csillogást, bodorodtak hullámok, jöttek habok végtelen felületére és a nádas, ez a titokzatos reneteg, a poetikus rejtelmek álmatag világa megingatá harmatgyöngyös koronáját, suttogva valami titkosat, valami bájos mesét kaczagó tündérleányokról, vízi liliummá, ezüst köddé vált sziréni álmokról, miket elsirat a nádas, ez az örökké kesergő, bújában csontvázrázó aszó nápisz lápi növény, a szegény. — A tavi sások, kolokányok, ezüst lombu parti stürjések is különös hangokat dobtak a szellő szárnyaira, melyek jöttek, búgtak, suttogttak s elhozzák a riadozó lápi madarak sivítő lármáját a csónakos bolyongók fülébe.

Köröskörül ragyog az ég. Csupa áttetsző kékség, amely körülveszi ezt a csodás világot, amely tele van hívogató, marasztaló szózatokkal, az édes reménység üde-zöld színével, fényvel, csillogással, tele költéssel — és az egész mégis egy nagy rejtelem, egy megkapó fenséges

hangulat. Mintha ékes zománcz lenne, úgy ömlik el föl-
lőtte valami igézetes, méla varázs, a báj, az álmatag poezis, mely betölti a lelket csodás érzéssel, elbűvöl és szeretetet lop a szívekbe.

Ez a lép!

Nem tudtam betelni a nézésével és nem tudok most sem, egy jól elmúlt negyed század után sem, a mióta megszerettem a lápot.

Fölnéztem az égre s elvillant tekintetem a végtelen vízi csillogás felett is . . . egyformán szépnek találtam mind a kettőt. Örült neki a lelkem, kaczagott a szívem a gyönyörtől. A magasból tánczolva, nevetve futottak alá a vízirózsás tóra a napsugarak. Egész özőne a lebegő kis czerkóknak rajzolta körül apró járműveinket, míg fönt a párás magasban patyolattestű sirályok jajongtak, kergetőztek, majd meg alászállva, kéjesen ringatták habtestüket a puha hullámverésen, melyet felbodorított a feltámadt fuvalom. Gyönyörű, felejthetetlen idili képek. Élvezetüktől a lélek mámorba mélyed, megittasodik s valami álomszerű érzés ólomsúlya nehezedik rá. De csakhamar elrepül a pihenni vágyás érzete, sőt mohó vágyunk támad a fenséges látnivalók élvezetére. Nem tud elszakadni a tekintetük a bárányfelhős egek ibolyavirányától s mohón élvezzük a vadmadár járta zöld lápok ragyogását, a káprázatos színjátékot, midőn nádjainak koronájával enye-

»Holnap gúnyolod, miért ma vívsz,
Gyermekjáték volt, a mi lelkesített!«

Madách.

Boldogok, de igazán boldogok e földön nem is leszünk soha! Hiszen:

Legédesebb percünkbe is vegyül
Egy csöppje a mondhatlan fájdalomnak!
Talán sejtjük, hogy az ily pere — virág
S így hervatag!

Madách.

. . . Mily dús élettől duzzadt e most haldokló erdő? Ligeteiben hangos madár dalolt és most cserben hagyta minden, még a saját ereje is. Eszembe jut élttem letünt szaka. Szép volt, szeretném, ha még egyszer visszahívhatnám! Szeretnék még egyszer gyerek lenni, gondtalan, redőtlen komlokú, örökké vidám gyermek! De nem lehet . . . Csak előre szabad menni, hátunk mögött lángpallosával áll a kérlelhetetlen idő!

Fejem fölött a megritkult lomb nem ad már árnyat, de nincs is szükségem reá. Felhő mögött siratja a nap megfogyatkozott erejét. Ha kibukkan olykor a repülő fellegek mögül bágyadtan tekint le a földre, olyan mint egy könnytől ázott óriási szem! Nincs éltető sugára!

Isten veled! te búbánatos, egyhangú, néma erdő! Isten veled! Ha nem szeretne e világon senki sem, még akkor is szeretnélek. Búcsumnak csókját vidd sirodba le, majd egyszer — ha ott pihenek alattad — visszakérem azt: Isten veled!

* * *

Meghalt, pedig szép volt, nagy volt! Mi van belőle még? Ott meredeznek a szürhe égbe a kopasz sudarak. . . Az élet, a megtestesült élet korhad már valahol az avar közt. Levél, virág, gyümölcs mind lehullt, elvitte a játszó őszi szél erre is, arra is. Dudolta nekik menet közben a halál rekviemét — s eltemette őket.

Itt jártam a kanyargó ösvényen, mikor még a viruló élet illata tölte be mindent, merre az út elviszen; mikor még gerle búgott a messze homályban; mikor még lepke szállt csapongón virágról-virágra s azt hittem, ennek nem lesz vége sohasem! Hiú remény! Csalóka ábrándkép Mulandó minden, semmi sem örök, mi a földből lett! Voltam gyermek, lettem ifjú s most itt állok a férfi élet hajnalán. Szeretnék megállapodni e helyen, de nem lehet! Csak tovább! S lassankint majd hajamba vegyül egy-egy fehér szál! . . . Ah! ez még semmi! De ez egyből lesz több s leszek majd ránczos, barázdás arczu, fonnyadt szívű agg, ki napról-napra már csak arra vár, mikor jó érte végre az ijesztő halál! . . . Meghalok majd én is, mint a többi, mint az erdő; eltemetnek, talán egy-két köny is hull majd sírom halmára s aztán elfeledik majd azt is, hogy voltam valaha!

Köny gyül szemembe, nem látok tőle semmit sem . . . Szétmorzsolom s megyek tovább. Gázolem az erdő fehér szemfedőjét, a mindent eltakaró fehér havat és elgondolkodom, ha tényleg vége-e az én erdőmnek, ha nem fog-e uj életre ébredni még? Megnézem a vékony hajló galyat, nincs-e eltemetve benne a jövő élet csirája, nem fő-

leg a napsugár s arany s ezüstsálakból szőtt takarót terít reá egy láthatatlan kéz, mely bársonyos ujjával végre ránehezül réveteg szempillánkra is — és látunk mesés dolgokat. Feltáru a véghetetlen tenger csodás képe, mozgalma előttük... elragad a képzelet csapongó játéka... »A habok tetején ujjongva, kaczagva jelennek meg a tengerek csodás lakói — nereidák és najádok, nimfák és okeánidák. Az okos delfinek, a sellők testőrei, óvatos figyelemmel járják be a tájéket, maj tömött félkörben, védelemre és támadásra készen állanak meg a ködösen villódzó háttérben. Lány, csodás ének hangzik föl Thétys leányainak ajkairól. Bánatos, bús legenda elhamvadt városokról, szétszakadt szívekről, sötét halálról, melyet patogva, pörögve követ a lenge madrigál.« . . .

— — — Már-már elragadt volna a képzeletek özöne, midőn egyszerre egy roppant dőrej tova űzte szememről a káprázat ködét s lelkem vergődve hanyatlott le a valo prózaib téreire.

Egy nagy loccsanás követé a madárrebutó puskaajt . . . Mint leszakadt felhőfoslány, csapódott elébem a víz tükrére egy fehér test, a holtra lőtt kócsag habteste.

Vadászom, ki kevesebbet ábrándozott, de annál szigorubb figyelemmel kísért szemmel minden mozzanatot, emelte le a gyönyörű szárnyast egy hosszú lövéssel.

Ez volt az első visszatérő a kiránduló kócsagok közül.

Tehát a kócsagok visszahúzása kezdetét vette s az előre küldött hírmondó szerencsésen birtokomba került.

Most már rövidesen várhattuk a többit is, miért is sietnünk kellett a delta felé, hogy a sikeres kémlelés végett alkalmas helyen figyelő állást

dőzhetem-e föl rajta a szunnyadó erőt, mely csak éltető melegre vár, hogy föltámadjon s éljen újra dúzzadó életet? S ott látom rejtőzni az enyves pikkelyek alatt a szunnyadó rügyet, melyben alszik még az élet. Öröm árad szét szívemben a gondolatra, hogy újra fogom látni az örökremény színében virulni az én néma erdőmet; hogy újra fogom élvezni balsamos levegőjét; hogy hallani fogom bűgő galambja bánatos szavát, fülemléje csattogó dalát, rigója hangos tütyörészését! S kétszeres örön! . . . Megszólal szívemben az édes hitnek vígazstáló, megnyugtató szava, hogy nem semmisülök meg én sem halálom után; hogy élni, — élni fogok örök életet; hogy föltámad majd testem is az utolsó napon s egyesül majd elszakadt lelkemmel! . . .

Ah! erdő, erdő mily jól esik szavad! Mily kedves még most is magányod! A nagy világ zajában nem érek rá összerolódó gondolatjaimmal és érzelmeimmel bibelődni; ott érzem érzelmre, gondolat gondolatra tolu, most jó s már repül is; de itt szent magányod néma csendjében feltartóztathatom a gondolatok és érzelmek kavargó árját, eleszmélkedhetem szépségek fölött!

Szeretlek így is, néma erdő; bár elvesztéd szépségidet. Hallgatom a bősziült orkán zúgó hangjait, a mint fáid közé rohan s elátkozom, mert téged még álmodban sem hagy pihenni. Mint egy ezersípu orgona sóhajtasz, sírsz, zokogsz, a mint üstökődbe markol a kegyetlen. Világgá szeretné szórni hamvaidat, hogy egy jel se hirdesse, hogy éltél valaha! De hiú öröklődés, szemfedő

foglalhassunk, még pedig lehetőleg a kócsagok húzási vonala, helyesebben talán légi országútja alatt, a mit az elejtett kócsag húzási irányából egész pontosan megállapíthattunk. Azonban a biztosabb esély okából azt határoztuk, hogy legényem is és én is külön fogunk operálni, a lövöldözést pedig mindaddig kerülni fogjuk, amíg csak a kócsagtelep lakóira nem emelhetjük fegyverünket, nehogy útjokból eltérítsük, avagy pedig megvadítsuk a visszatérő, különben is rendkívül gyanakvó és óvatos természetű madarakat. Találkozás az öregestével, jel és hívás: puskarakéta kilövése.

A haditanács után rövidesen elváltunk s ment ki-ki a maga útjára.

En a kócsagországot levegővonalát követtem tovább, vadászom pedig a delta felé húzó nádrengeteg túlfelére igyekezett, odaát a nádfal húzódását követendő, mely a deltától egy kissé elkanyarodott.

Nem kis munka kínálkozott számomra s idővesztegetés nélkül mindjárt bele is fogtam a fáradalmas exkurzióba.

Addig, ameddig a síkvizeken haladhattam, csak ment a dolog minden nagyobb nehézség nélkül, de a midőn a rigyások és limányosokon át a lép szívébe érve egyszerre csak az ő nádas vadon rengete álta utamat, szinte emberfeletti munkával voltam csak képes kis lajkám számára az utat kierőszakolni s volt dolga fejszének, nádvágó dákosnak egyaránt, amíg sikerült valahogy keresztül furakodnom a szövevényes vízi növényrengeteg elképzelhetlen sűrűségein; s emmellett még arra is kellett ügyelnem, hogy valamiképp a helyes irányból ki ne jöjjenek, vagy éppen el ne tévedjenek a tekervényes nádlabyrinthok között, mire nézve kitűnő szolgálatot tett a mindig magammal hordott kompas, — azután meg a halászmadarak, czerkók röptülési iránya, melyből a ligetes helyek és síkvizek fekvését mindig pontosan kitudhatám, mert

nehéz, védi lehullt leveleidet, gyümölcsjeidet. Csak zúgjon a szilaj, mit tehet?

Szeretlek, te halott világ, pusztá erdő, szeretlek akkor is, ha senki sem szeretne! Isten veled! Aludd csak álmodat! Ha ébredsz, itt leszek megint.

* * *

A rét, mező, lerázta már magáról a halál bilncseit s te még mindig alszol? A patak partján virul már a fű s te még mindig nem ébredsz? Ébredj álmaidból, nézd mily mosolyogva tekint reád az égi tűz! Tavasz szellő, járd be erdőm titkos berkeit, oldozd fel békóikól csendes csalitjait; tépd össze azt a gyászos emlékü fehér szemfedőt, szaggasd szét kiméletlenül, hadd éledjen, hadd viruljon ő is már, a néma remete. Csalogasd ki rejtekéből az álmos pillangót, a döngicsélő méhet, dongó daraszt! S aztán szállj el messze, más határba s hívd hozzánk a pintyeket, a fülemlét, a csízt, begyet s rigókat: úgy szeretném hallani már hangjaikat . . . S a hó tűnik, a barna foltok nagyobbodnak; kivirágzik a sombodor, barkáit tolja az égerfa, kezd levelezni a juhar. A korhadtt avarból kibékkan az ibolyalevél; a havas partokon himbálja kelyhét a szemérmes hóvirág.

Ah! van már élet, kedves élet újra! Ki, ki a házak odvas falai közül! Csak úgy zihálok, csak úgy szívom e balsamos levegőt. Már kétszeresen jobb itt künn az élet! Nemsokára dúzzadó erődben szemlélek zöldülő erdő . . . Elérek én is férfikorom delére majd, nem fog

ezek a sűrű járású, roppant élénk és szakadatlan mozgékonyságban élő halászó madarak mindig az ily helyek felé tartanak s ily helyekről érkeznek is s röptük iránya ehhezképest még a legmagasabb nádasban is tájékozta az embert.

Órákig tartott a néha nagyon is küzdelmes lajkázás már, a minék oka azonban a dolog természetében rejlett, minthogy a kócsaghúzás képzeleti levegővonalától nem volt szabad eltérülnöm, különben sikertelen lett volna minden fáradságom, vagy legalább is nagyon kockázatos kísérletnek tettem volna ki magamat.

Bizony nem egyszer kénytelen voltam a habarcsos, árnyékban tintafekete színű vízbe kiszállva, vállammal tolni, taszigálni a különben pehely-könnyű lajkát a buzogányos sujmok, rekettyések és iszalag-növényzet között. Most sűrű bürökerdő álta utamat, majd istenverte húr-erős aly-növényzet játszott fogócskát meg-megtorpanó járművemmel, avagy pedig a nádtorzsos rigyák, tarlagos vízi hantok fenyegettek a felfordulás esélyével, — mert veszélyeseknek nem igen mondhatók az ilyen csónak-és emberszáltomortálék; — hanem hát az önkénytelen fürdőzés, a beázott patrónok, pocskéká lett puska stb. stb. mindig igen kellemetlenek lehetnek a legideálisabb észjárású réjtjáróra nézve is. Hát még a pióczák! A sekélyesebb helyeken ha felkavartam a fekete iszapot, a százados kotú-törmelékét gázlás közben, — olyan gomolyokban kerültek a víz színére a kisebb-nagyobb és legnagyobb utálatos bogarakkal összekeveredve ezek a még a szúnyogoknál is sokkal gyalázatosabb individuukai a sröpfőlők felekezetének, hogy szinte elirtózt az ember a látásuktól. Jérum, ha bekerül egy ilyen féreg-gomoly a csónyikból kipottyant felebarátunk nyaka közé!...

Nekem volt már benne részem. Ugy hiszem, akkor egy hektoliterrel kevesebb lett a vérem! De az kétség-telenül bizonyos, hogy azóta a mennyei jus iránt való

késni, megjő biztosan, mikor tenni s boldogítani lesz eröm!...

Megjött az énekes sereg, a szerelmes trubadur csapat. Szól a csalitban, bükk tetején, fenyő sűrűjében, fű között szerelmes daluk. Csak úgy hangzik tőle az erdő! Keresi párját a sok díszruhába öltözött szélcsapó, s ha feltalálni vélte már, ime jó egy éretlen gúnár és versenyre kél vele a bájos jércze birhatásáért.

Hogy foly a küzdelem életre-halálra a sok féltékeny basáskodó közt, visszhangzik tőle a bérözvezte völgy öle.

Pillangó játszik a nap-sugárban, mint ifjuábránd titkos jövője hímes fátyolán.

Nem tud megnyugodni sohasem; föl s le száll, ragyogtatja tarka szárnyát a napon... Gyík sütkérezik a farakás tetején.

Ah! be szép vagy hangos erdő, ah mi kedvesek kis dalnokaid! Szeretlek szívemből, jobban nem szerethetlek...

kilátásaim elenyésző parányokká változnak által a katolikus hitelvekkel merőbben ellenkező mondataim elrebe-gése miatt...

Utamban, madarászhoz illően, a nádasok lakóinak semmi mozzanata sem kerülte el figyelmemet és különösen a kócsagokra volt nagy gondom. Láttam is több darabot, melyek mind abba a bizonyos megjelölt irányba húztak, kitérőimet többször helyreigazítva a kócsag-országút helyes követése dolgában.

Rengeteg madarat vertem fel mindenfelé, közte sok érdekes és ritkafajt, úgy, hogy bizony gyakran kísértetbe ejték bennem az ornithologust, hogy vérengző vadászszá változzék által; — de bárha olykor-olykor nagyon nehe-

zemre esett is, mégis csak megtudtam tartóztatni magamat a fegyver használatától.

Remek egy változatosság is az, mely egy ilyen láb-böngésző csatangolás alkalmával kifogyhatatlan variációkban a szem elé kerül és ahány, annyiféle, tele újsággal, érdekességgel és gyönyörűséggel.

Aki nem ismeri a nádas titkait, a sűrűből kiáradó rejtelmes hangokat, a neszt, suttogást, mely hirtelen szányra kél s elsuban — s a sóhajt, mely feltör a vízi világ labirintusaiból fájdalmas rezgéssel, mintha aranyhajú nymfák szerelmüket sírnák el a vizek hatalmas istenének, vezeklőn, — s aki nem ismeri azokat a bömbölő hangokat, a nádibika dörgő szózatát, mely megrázkódtatja a láb lomha levegőjét, azt a forró nyári párázatot, mely süt, bódít, mint a mesebeli sárkány tüzes lehelete: bizony megdermedt szívvel válnék az észbontó félelelem, avagy a lelket megrázó döbbenet prédájává. Ellenben aki ismeri a lápok világának életlülkötését, az összmindenségéből kiáradó mozzanatok sokféle jelenségeit — minden

szívdobbanásával együtt ennek a csodás organismusnak, — annak gyönyörrel telik meg a lelke a természet jelbeszédeinek olvasásakor, mert óh! mind titkos hieroglifek azok, a melyek a mindenség szent könyvének kitért lapjain tudásra tanítanak, csak hogy meleg szív kell a megértésükhez. Micsoda telemelő gyönyört okoz is az, midőn beletemetkezve a bujzöldü vadon tekete vizű, vízirózsás birodalmába, a fülünkkel látunk: megismerünk minden mozzanatot, minden alakot a hangjáról, szárnyveréséről, mely ennek a csodás meseországoknak a köztársaságához tartozik, — és a szívünkkel megértünk: megérzünk minden neszt, hangot, csippanást, amely csak szerteszáll s a mely csak a lép költői lényeknek, kedves madarainknak ajkán születik s megint a lanyha párázatban huny el, mint ahogy elmúlik az álmok zenéje, avagy amint a czimbalom elszakadt húrjának a pendülése elhal.

Ide gyere »természetet« tanulni kedves tudós barátom, ki büszke vagy teoriáid, tücskeid-bogaraidra, de voltaképpen oly távol állsz a természet ismeretétől! Itt s nem a szoba négy fala közt lehet a természet igazságait megismerned. Avagy tudod te azt, midőn szárnyverések neszt hallod: micsoda tollas lény az, amely felkíváncozott a nádak koronája fölé?! Tudod te azt, ha a levegőég uttalan térein a szárnyas vándorok közül elszakad egy, messze más irányba: hová viszi a gondolatja azt a szárnyas nomádot?! Tudod te, mikor megcsippan a vén falkavezér, avagy hangos vezényszavát kiáltotta bele a véghetetlenébe: mit mondott annak a madárnak, aki elment?! Tudod te, hogy amikor füttyül az őszi szél s intetet a nádas a magasba: mit jelentenek a kopárságra lecsengő égi szózatok?! Avagy tudod te azt, melyik a madárszerelem édes szava, mikor a szíve beszél: »édesem«, »drága kedvesem?!« És tudod-e azt, hogy altatja, beczégeti s hogy siratja el tollas gyermekét a madár? Hogy bánkódik a rigyás tövén, nádak elsírató zenéje mellett a párját vesztett szegény szárnyas szenvedő? Hogy örül, mikor szívébe száll a derű kaczagó sugára?!

Nem tudod te ezeket, »tudós« barátom, ha csak ki nem vonz a lelked az élő világ meleg szívé, csupa költészetben fogant szabad lényei közé — a lápra, rétre, hol a vadvirágok kék szeme beletekint a lelkedbe s megillet örök szerelemmel, örök szeretettel a természet igaz fensége iránt!

Én nem tudok ezzel betelleni soha, soha!

Az arca ennek a fenséges mindenségnek örökifju, örökide, örökszép. Minden nesze, suttogása zene az én füleimnek, mely a lelkembe kap — s még mikor hervadás kél egy pillanatra arculatján s lehull fehér szemfedője a sorvadásra, az elmúlás fekete göröngyeire, melyekből ám a megfrissült élet virágos serkenete fakad, — akkor is szép, akkor is hasonlíthatatlanul fenséges nekem!

Most is tele szívvel szívtam a lelkembe kiáradó hangulatának összes gyönyörűségeit s míg kezeim az evedzöt szorongaták, addig szemem s egész valóm lelki kéjbe andalodva élvezé a természet kitért foliánsainak fenséges ecsetvonásait, ragyogó színpompáját, életjelenségeinek minden megnyilatkozását, melyek közt nincs hiábavaló mozzanat.

És igen, egy hang csendült a fülembé. A póli-madár jól ismert kéttagú fuvólája szólalt meg valahol, mélabús csendüléssel, nem fönt, de lent, jelezve, hogy száraz föld van a közelben — s valóban, mikor kikanyarodott kis járművem egy hosszú-hosszú nád-

sikátor útvesztőjéből, egyszerre csak szemembe tűnt egy lápi sziget, egy feketelő kis földdarab, mely a nádvadon tömkelegébe rejtve, vízrónáktól környékezten emelkedett ki a fekete dágvány felületére.

Néhány kiszáradt fűzfa, itt-ott egy-egy törpe fűz-bokor állongott rajta, — de egy viharverte nádgunyhó roncsa s bevert magos karók, libegő hálóröngy-czafatokkal — is beszéltek nekem a múlandóságról. Ott hevert az ezerlikű halbárka töredéke is a partra hasalva, melyet szétzúzott, aztán vízi mohhal vont be az idő enyészítő hatalma.

Nekitordítottam a lajka orrát a senki szigetének s csakhamar sárra mászott lápjáró edényem.

Fegyveremet, történyeimet magamhoz véve, kigázoltam a békateknős földségre.

Csupán a kíváncsiság vitt oda, mert érdekelt az elhagyott pákásztanya.

Nem volt kellemes az első tapasztalás, melyet a szigeten tettem! Rettentő mennyisége a kígyóknak lepte el a szigetet, hogy a szörnyűközéstől szinte az ég felé állt minden hajamszála!

Akárhová léptem, kígyó siklott el előlem s akármerre fordítám tekintetemet, csak kígyók mozogtak a kopár földön. Végre is egy száraz husángot felvéve s azzal jobbra balra ütve, vágva, szétkergettem az utamba került förtelmes csúszómászókat. Így értem a gunyhóig.

Nem sok látnivaló volt rajta; roncs volt már az egész alkotmány. Egy macska csontváza feküdt a küszöbén; valószínűleg a gazdája után való búslakodás vitte a másvilágra a szegény állatot.

Az ajtó előtt egy törött kanta cserepei heverték s madárcsontváz töredékek, haltücskék feküdtek szanaszét.

A gunyhó belső nádfalazata mindenféle vízimadártollal és tollseprűvel volt teleszurkálva s az ajtóféltá mellett, faszögre akasztva, egy repedezett, elbarnult furu-lya csüngött, tel pókhálóval s nagy darazsak jártak ki

s be a lyukjain. Igazi nomádtanya, igazi szomorú emléke a múlandóságnak!

Valjon volt-e itt az életnek öröme, virága egykor? — és valjon hol sírhatják a láp madarai a búcsúztatót az elpusztult élet szétzúlt csontjai felett?!

Ki tudná megmondani!

A pákász, mikor kiégett a lelke, rászakadt az idő ezüstje kúszált fűrtjeire: nem halt meg, hanem eltűnt, mint ahogy a vén indián szokott — s nyoma veszett mindörökre . . .

Szomorú érzelmek közt távoztam az elhagyott küszöbről s készültem elhagyni az elátkozottnak látszó földdarabot.

Szemeim már nem az alanti pusztulást, de az eget keresték; ott pedig egy sasmadár vágta tág örvényeit. Kicsillogott farkának ezüstfehérsége, csőrének aranszíne testének sötét barnaságából.

Pillanat alatt a bozótos közé vágтам magamat.

Nosza elő a sasvijjogatóval, melylyel annyiszor sikerült már a légi rablók tejedelmét csövem elé varázsolni.

A csali hívás elhangzott — egyszer, kétszer. Két percnyi szünet. Azután ismét belefűjtam a hívogatóba, mire nagy örömemre az oly nehezen várt sasvijjogás megcsendült felettem a magasban.

A sas tehát reagált. Éreztem, tudtam, hogy vércse módjára libeg most felettem és mintha valami varázslat szegezte volna oda ég és föld közé, úgy csüng-lóg a csillogó étherben.

Mint a holt, feküdtem helyemen, mert a legcsekélyebb mozdulatot is észrevette volna a sas éles szeme. A vijjogatót sem volt szabad használnom többé, mert erről is észrevett volna a királyi szárnyas, melyet a szabályhoz képest mindvégig bizonytalanságban kell hagyni a hívónak.

Vártam tehát, de ez a várakozás egy örökkvalóságnak tetszett nekem.

»Glig-glig-glig« — hangzott ismét a sasbugyogás a magasból, amit pillanatra rá szárnyisívítás követett.

No most megindult a sas. Nincs tisztába a helyzettel; már keres . . .

De a szárnyverések kandéziája távolodott. Kissé fel-emeltem fejemet s szétvillant tekintetemet . . .

A sas mintegy 50—60 méterre a sziget felett, a tőlem mintegy 100 lépésnyire levő nádas felé húzott, játszadoxva a levegőben s valami vércseszerű csikorgást hallatva.

Itt a döntő pillanat! A vijjogató megszólalt ismét s a csali hangra, mintha villámszíkra érintette volna, rándult meg a nagy állat teste; aztán hirtelen megkanyarodott, mintha vágató forogó ereje fordított volna rajta egyet — és feszült, meredt szárnyakkal úszva, vagyis inkább csúszva levegőben, közeledett zsinóregyenesen fekhelyem felé.

Megdobbant a szívem összes kalapácsa a vadászgyönyörtől s felugrásra készen vártam őt, a hatalmast!

Nyolczvan lépésről fejbetalálni, — ez volt most a virtus! Mutasd meg angol puska, mit tudsz tehát! . . .

Mintegy sötét árnyék, jelent meg a roppant szárnyú állat felettem. Ebben a pillanatban villámgyors mozdulattal vágтам fel magamat a bozótból s már dördültek is lövéseim. Az aranszínű csőr kitűnő célpontul szolgált . . .

Átláthatlan füstfelhő s egy nagy zuhanás követte gyors egymásutánban leadott lövéseimet. Az angol gyilkoló szerszám megtette kötelességét . . .

Szétterjesztett szárnyakkal, alig vergődve valamit, feküdt el a láp vizén a királyi vad s a czerkók és ha-

lászmadarak egész özöne síráncozott felette, lebegette a szárnyát, mintha végbúcsút akartak volna inteni a nagy halottnak. Mohón függesztém rá tekintetemet, midőn a szellőjárás elkapta előlem a lőporfüst kék fátyolát.

Ebben a pillanatban fölemelt tekintetem mintha megkáprázott volna . . . legalább is pár tuczat kócsag lebegett, szökelt a szigettel kapcsolatos nagy nádas felett. Bizontalan, tétova repkedésükkel elárulták nagy zavardásukat, a döbbenetet, mely a lövések zajára erőt vett rajtuk s kiriasztá őket fészkeikből.

Erősen lehúzódtam a sűrű bozót közé, megvárando, míg megnyugodva fészkeikre térnek ismét a szép madarak.

Soká tartott a várakozás, mert a kócsag nagyon körültekintő egy állat. De végre az utolsó is lehanyatlott a roppant magas czímeres nád közé.

Kihitte volna még előbb, hogy oly közel vagyok a tűvétett madárszépségek oly jól elrejtett assiliumához!

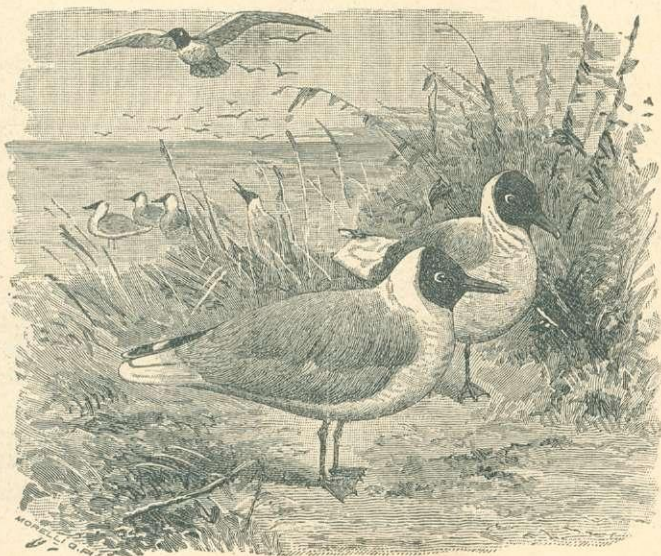
Sasomat előhozva s a lajkába elhelyezve, hátszámomat csatoltam fel s mivel a láp vize itt térden felül nem ért, gyalogszerrel indultam a kócsagtelep felkérésére.

Kellő óvatossággal gázoltam befelé s egyenesen a nem távol eső, magas üstökű nádtömbök felé tartottam, ahol ugyanis a kócsagtelepet létezni véltem.

Jó tíz percnyi gázlás után, minden nagyobb fáradtság nélkül különben, célhoz is értem — s most kezdetét vette egy oly cserkészet, melyhez képest az az angol cipőben tett séta kényelmes cserkészutakon, amelyet pedig oly mesterségesnek állítanak, csak gyermekjátéknak nevezhető, mert itt még az életét is kockáztatja az ember nemes szenvedélyéért! Egy vigyázatlan, eredményben előre ki nem kutatott lépés könnyen végzetessé válhat az öles mélységű «fenekek» miatt, a hol még a százkaru hínár ölelése is fenyeget, mert ha megmaraszt, kiöli a lelket belőled elkerülhetetlenül.

Egy nyílt folyosó tátongott előttem, mely a nádrengeteg kapujának látszott. Ebben kezdtem előre hatolni.

Nagy vigyázattal, tapogatózva lépegettem előre magas gummi-csizmámban. — Vagy 70—80 lépésnyire már ritkulni kezdett a sötét sűrűség, itt-ott a napsugár is bebujt a nyílásain, fényt hintve a fekete, sűrű vízre, mely a nádszálak közén helyel-közzel úgyvette ki magát, mintha ezüstös parkettel lett volna kirakva bágyadt fényű felülete.

De halga . . . mintha valami halk krákogásokat hallanék . . . Igen, gémei neszeznek valahol a közelben.

Kétségtől a kócsagtanya felől jönnek a hangok . . .

Még a lélekzetemet is visszatartva lépkedek tovább. Egyszerre valami robaj támad fetettem a nádustökben s egy fehér test villanását látom . . . Egy kócsag lökte fel magát . . .

Jó helyen járok!

Még pár lépés, s kibukkanok valahová, valószínűleg valami ritkás, ligetes helyre, mert hirtelen nagyon megvilágosodott a labirintus félhomálya előttem.

Lövésre készen tartott fegyverrel tettem meg a végzetes lépést — ki a nádrengetegből. Ebben a pillanatban, mintha fehér felhők kavargtak volna körüllem, innenről is, onnanról is nagy fehér szárnyasok robbantak a levegőbe . . . dir-dur — két zuhanás. Gyorsan töltök és ismét duplázok a kevergő rajra — és megint két fehér test vágódik elébem a gazos vízbe le . . .

Négy kócsag volt az áldozat!

Főnt össze-vissza cikázott, darvadozott a felvert raj; de volt köztük kis kócsag, bakcsó, vörös gém, sőt néhány kanalgém is, melyek krákogva, vakogva, vartyogva szállingóztak a tömegben.

Még prédát remélve, gyorsan a nádsikátorba vettem magamat, de a buja zöldű lombtetőn csak keskeny nyílásokon lehetett kitekinteni és e szűk lőrésen át amúgy »kapásból« tehettem csak a nagy magasba lövéseimet, természetesen kevés sikerrel, mert egy féltucat töltény eldurrogatása után mindössze is egy kis kócsag- és egy kanalgémmel voltam csak képes zsákmányaim számát szaporítani, az utóbbi elnézésemmek esvén áldozatul, mint-hogy fehér mentéjéről kócsagnak néztem.

Abbahagyva az eredménytelen pufogtatást, zsákmányaim előkereséséhez láttam. A kócsagokat hamarosan elő is kerítettem, a kanalgém is megkerült, — hanem a kis kócsagot nem sikerült a sűrű nádasból előböngészniem. — Gyönyörű tolldíszben voltak a remek tollú madarak s hogy tollaikat óvjam, lábaiknál fogva összekötve, a vállamon csüngtetve vittem őket.

A préda felszedése után kifújtam egy kissé magamat és ekközben széttekinték a környező területen.

Egy terjedelmes lápi nádas-ligetben voltam. Apró nádcsoportokkal volt elárasztva a tér és imitt-amott fekete földélek, gerinczesek emelkedtek ki a csatakos vízből s törpe fűbokrok gúnyasztottak rajtuk. Csakhamar észrevettem azt is, ami után leginkább kutattak szemeim: a kócsagfészket, de még mennyit!

Ügyszólván minden nádcsoporton volt egy-egy a körületben, a lenge nád címerére rakva. Némely helyen össze volt fogva gúlaalakban a nád, mint ahogy a katonák a puskáikat szokták összerakni — s az így képezett szilárd tömbök tetején a címerre volt helyezve a fészkek; a legtöbb azonban ringó nádon trónolt.

Mit ki nem gondol a madár s mily ügyesen tud a viszonyokhoz alkalmazkodni, ha létekszisztenciáját veszélyeztetve érzi!

A régi kócsagok nem ilyen módon alkották meg családi bölcsőjüket, hanem magas fákra építették azt — leginkább oly helyeken, ahol más gémfélék is tanyátűtöttek. Most a hozzááférhetetlen nádvadonok rejtett helyeire vonóznak szerelmükkel, magzataikkal.

Mily változandó minden az ég alatt!

A vadász-szenvedély kielégítést nyervén, részt kért magának az ornitológus érdeklődése is. Egy kis madarászati vizsgálgatásra szántam el magamat.

A kócsagfészketek óhajtottam ugyanis megtekinteni.

Közelférközve egyikhez-másikhoz, majdnem mind-egyikben fiakat fedeztem fel, kisebbeket, nagyobbakat s majdnem kifejlett növésűeket is, mely utóbbiak következetesen kirebbenve a fészkekből, mind a vízbe pottyantak bele. Így négy darab majdnem anyányi eleven kócsagfiókot szedtem össze.

De elég is volt ebből ennyi. Nem engedte meg a nemes madarak iránt érzett kegyeletem, sajnálkozásom, hogy tovább is háborgassam őket, szegényeket, bizalmas otthonukban.

De az időben is hirtelen változás állott be. Fekete felhők kezdtek feltolakodni az elsápadt égre s előbújt odvából a nádtépászó fuvalom is.

Sietnem kellett.

Azon az úton, a melyen jöttem, indultam visszafelé s alig telt bele egy kis félóra, már lajkám mellett állottam.

Éppen a madarakat rakosgattam bele, midőn egy különös röffenesre lettem figyelmesé, mely egészen a közelben hangzott el.

Meglepetve tekintek szét s megdöbbenve látom, hogy a kis sziget szinte el van lepve egy elvadult disznócsordától, a milyenekkel egyébiránt nem volt ritkaság a lápon találkozni — szárazon, vizen egyaránt, mert a disznók, melyeket különben táplálkozás végett szoktak a lápra kicsapni, össze-vissza csatangoltak nádat, vizet s oly jól úsztak, hogy a nilusi krokodilusokkal is feltehetően a tekintetben a versenyt.

Lázás igyekezettel iparkodtam lélekvesztőmbe jutni, a mi sikerült is, — de elkéstem vele. A lápi szörnyek föllázadva röffentek össze s mielőtt a tolórúddal betaszíthattam volna csónakomat, rémítő rőfögéssel támadtak rám.

Megvallom, e pillanatban nem igen volt jókedvem, mert kétségtől veszélyben forgott életem, mivel ha az ilyen elvadult csürhe fellázad, az embert darabokra tépi. Már nem egy ily eset adta elő magát a lápon.

Magam is el voltam készülve a legrosszabbra, — de hát majd elvállik mindjárt . . .

Egy óriási kan erővel felakart kapaszkodni hozzám; ennek mindjárt odanyújtottam egyet az órmányára, hogy a vízbe szédült. De e helyet jött más tíz, hogy alig győztem a védekezést; ekközben pedig úgy forgott-tánczolt a vizen kis csónakom, mintha papirosból készült hajócska lett volna, úgy hogy minden pillanatban a kibuktatás veszélyével fenyegetett a disznóraj!

Pokoli jelenet volt ez, az igaz. Még most is borzadva gondolok a rettenetesen rőfögő, vérbenforgó szemű szörnyetegekre!

Roppant hadakozásaim közben — mint valami jótékony sugallat — eszembe villant, hogy valamikor tanítottak engem a kanászok egy olyan kurjantásra, melylyel a disznókat állítólag a harmadik határba lehet szalajtani . . .

Nosza neki és kurjantottam mindjárt akkorát, hogy csak úgy harsogott bele a táj — s mily csoda! Mintha a menykő ütött volna beléjük, úgy megkövült a disznókergető szózat hallattára az ádáz frekvencia, — a kiáltás ismétlésekor pedig úgy szét riadtak, mintha túlvilági hatalom kergette volna őket szét. Csak egy rémnagy kan nem akart sehogysem tágítani, hiába ordítottam s hiába ütöttem agyba-fejbe. De végre engem is elhagyott a béketűrés s puskámat felragadva úgy löttem homlokon az erőszakos ördögöt, hogy szétloccsant fejfel hanyatlott le a fölkevart fertőbe.

Tökéletesen elég volt ebből a mulatságból (!) is . . .

A halálos fáradtságtól szinte roskadozva, a végkimerülés határán áltam már.

A disznócsordát elnyelte a nádas; mindamellett addig nem éreztem jól magam, míg csak a mélyes vízre ki nem tóltam csónakomat s ugyancsak lapátoltam aztán a vizet hazafelé.

Időközben a vihar mind szilajabbá kezdett válni.

Taréjos szegélyű, éjtekete felhők húzódtak fel az ég pereméről, melyek lassanként majdnem elboríták az egész láthatárt, majd egy-egy villám is átcikkázta az eget s tompa dőrej morajlott, hanghullámok zúgtak végig a lápi vizeken.

A visszatetsző fényvillanatokban vakító fehéren csillantak meg a röpködő halászmadarak, suhanó sneffek és sirályhadak, melyeknek fülbántó csérogását most teljesen elnyelte a szél zúgó muzsikája.

Igy ment egy darabig; aztán sebes eső következett és csak úgy szakadtak az egek csatornái. A nagy pádi-mentum végkép elborult; de az est is beállt.

Hanem alig egy fél óra múlva elhúzódott a szlapon hegyeken született fürgeteg. Az ég kitisztult s a gyémántsögekkel kivert égbolt alászúrte szelid fényét a csillogó vizekre.

Kilöttem a jelrakétát, mely sárga fénnyel pufogott szét a magasban. A válasz nem késett soká.

* * *

Hosszú évek múltak el e kalandom óta, de ma is élénken emlékezem vissza erre a megrázó mozzanatokban oly dús vadásznapra.

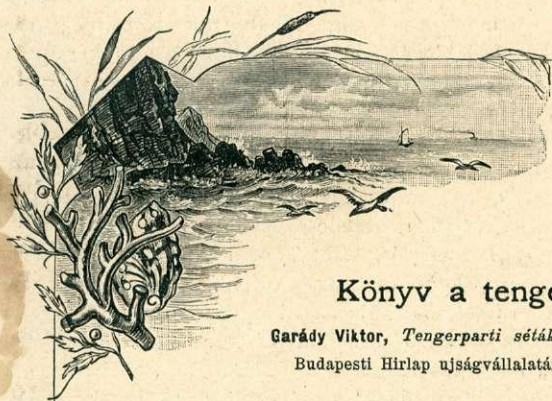
Azóta a lápot végkép megölte a sorvadás és a kócsag is elment jobb hazába . . .

* * *

Azt mondja *Almássy*, ki a romániai vizeken a kócsagtelepeket behatóan tanulmányozta, hogy a kócsagok utolsó órája az Alduna legfélreesőbb mocsaraiban is ütött már. Azok a rabló járatok, melyeket hosszú éveken át a különböző kereskedők nyaranta ezekre a vidékekre intéztek, közvetlenül a kócsagok erős megtizedelésén kívül még más rossz gyümölcsöt is érleltek; felkeltették ugyanis a különben is jókora adag vadászszenvedélyvel bíró lakosságban a kalmár szellemet is. Különösen azok a valóban visszataszító, tollkufarkodást célzó regatták, melyeket *Hodek* és báró *Kalbermatten* intéztek egymás ellen a Dunán s melyek a fészektelepeken való kölcsönös megelőzésből s az azt követő teljes kipusztításból állottak, figyelmessé tették az embereket egy eddig kevés figyelemre méltatott vadászat jövedelmező voltára. Belsőszülöttek, görögök és örmények, kikben ugyancsak meg van az üzérkedési hajlam, felkarolták ezt a jövedelmező kereseti ágat és részint saját vadászokat küldtek a báltákba, részint pedig potom áron azon helyben vásárolták össze a lipovánoktól nemsokára kelendő árúnak felismert dísztollakat. Galaczbán és Brailában az utóbbi időben állítólag oly nagy mennyiségű dísztoll került volna piacra, hogy valóban félek felemlíteni az elejtett darabok számát, nehogy mint hitelt nem érdemlő kerüljek hírbe. Ennek következménye természetesen egyik részről a kócsagok ijesztő mértékben való megfogyatkozása, másrészről pedig az árak tetemes emelkedése volt, úgy hogy a kócsagbőr mai 6—8 franknyi ára csak újabb ingert ad a lipován vadász-szenvedélynek. Hisz eme vidékeken a tavaszi évad alatt a napszám legfeljebb 3 frankot tesz ki. A román kormány ugyan — legalább a mi a külföldiek tollrabló kalóz járatait illeti — néhány év óta úgy segített gyökeresen a bajon, hogy az ismert tollkufároktól,

a kik között levantei görögök, valamint francziák is szerepeltek, egyszer s mindenkorra megvonta a vadászati engedélyt a dunai báltákban és a Dobrudzsában. Ez a rendszabály annál igazoltabbnak tűnik fel, miután a hosszú éveken át tudományos kutatás ürügye alatt intézett rabló-járatok oly sovány tudományos eredményt tudtak felmutatni, hogy az a nagy, a legszabadelvűbb módon nyújtott segélylyel egyáltalában nem állott arányban. Nehezebben sikerülhet azonban saját alattvalóik féktelen rablóvágya elé megfelelő korlátokat állítani és ha a bajon egyáltalában még segíteni lehetne, azt csak a tollkereskedésnek drákói szigorúsággal keresztülvitt felülvizsgálásával lehetne eszközölni a Duna nagyobb kikötővárosaiban. A kócsag káros voltáról az Alduna halászati viszonyainál fogva még ma sem lehet szó, a gyönyörű madarak, melyek manapság már kétségkívül kihaltak az európai vizekből, esztetikus szépsége is kimélésük mellett szól, végre pedig nemzetgazdasági szempontból egyáltalában nem volna képtelen dolog a becses tollhordozóknak rendszeres óvás által szabályozott észszerű kizsákmányolása, különösen azokon a területeken, a hol mindennemű életfeltételeikről bőven van gondoskodva, s a hol csak a szükséges nyugalomról kellene gondoskodni, hogy a kócsagok szaporodhassanak.*)

Lakatos Károly.

Könyv a tengerről.

Garády Viktor, *Tengerparti séták.* (Rákosi Jenő, Budapesti Hírlap újságvállalatának kiadása)

A tenger mellék csodás világa mellett látjuk a szerzőt: Lelke belemerül a szent hangulatba. Korallok ékes palotája körül elterülő szép virágos kert s bűvös tarka-erdők kötik le figyelmét: örök tavasz honol bennük! Virágaik boldogok, — a nyár heve nem hervasztja el őket, az őszi szél nem tépi szét ékes levelüket, a tél dermedése nem borítja rájuk hócsillagokból szőtt teher takaróját. A mélységes tengerfenék e bűbajos virágözöne bár nem áraszt kedves illatot, nem rejteget édes nedűt a kelyhében, nem szállong hímes pillangó fölötte, s a zsongó méhek raja sem zsong körülötte; de hiszen nem is virágok a természet eme bájos gyermekei, csakis az alakjuk emlékeztet bennünket az édes szép virágokra. Állatok, ezek a csalfa vízitünetények, ép oly állatok, akárcsak a mellettük uszkáló hal, vagy a habok felett lebegő halászmadár. Némelyik magán hordja a szívárvány hét színét s tündöklő fényt áraszt, mint a napsugárban ragyogó gyémántkő, holott itt nincs is napsugár és lenge szellő sem játszadozik: örök nyugalom és néma csend honol . . . Ilyen a »Csendélet a tengerben« s ilyenek a »Tenger tündérei« . . . Ez azonban a tengerrel még csak egy csalfa kép, egy tündérrege a múlt kődéből: a tenger nyílt vizében nincs csendélet, ott örök harcz folyik a létért! Sehol a földön nincs oly elkeseredett küzdelem a megélhetésért, mint itt, a vizek e mérhet-

*) *Aquila*, 1898. Nr. 1—3.